

Bir Eleştirinin Eleştirisi
Mehmet Aydın, "Yayın Değerlendirme",
FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi,
2017 Bahar, s.9, 413-420
Sadettin Özçelik*

Tartışmak istediğim konular, yukarıdaki künyede belirtildiği gibi *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*'nin 9. Sayısının Yayın Değerlendirme bölümünde *Mehmet Aydın* imzalı bir tanıtım ve eleştiri yazısı ile ilgilidir. M. Aydın'ın söz konusu yazısında eleştirdiği kitabın künyesi şöyledir:

ÖZÇELİK, Sadettin (2016 / I), *Dede Korkut -Dresden Nüshası- Giriş, Notlar (1. Cilt)*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 1166 / 1, Ankara.

ÖZÇELİK, Sadettin (2016 / II), *Dede Korkut -Dresden Nüshası- Metin, Dizin (2. Cilt)*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 1166 / 2, Ankara.

İnsan olarak hepimizin eksikleri olduğu gibi yaptığımız işlerde de eksiklikler veya yanlışlıklar olabilmektedir, olması da doğaldır. Yazılmış olan hiçbir eser / kitap, eleştirilemez / sorgulanamaz değildir. Eleştirirken amacımız eksiklikleri tamamlamak veya yanlışları düzeltmek ise bunda hiçbir sakınca olmadığı gibi çok önemli bir hizmet yapıyoruz demektir. Yani bağcıya daha verimli ve kaliteli bir bağ ve üzüm için birtakım eleştiri ve tavsiyelerde bulunmamız bağcıya yardım etmek ve dolayısıyla daha güzel üzüm yemek demektir. Ancak amacın bağcıya yardım veya daha güzel üzüm yemek olmadığı, yazara yönelik subjektif değerlendirmeler yapıldığı durumlarda karşı tarafın cevap hakkı doğduğunu da dikkate almak ve bilmek gerekir. İşte bu düşüncelerle -amacımın asla yazarı incitmek veya misliyle karşı taarruza geçmek olmadığını belirterek- sadece yazarın yedi sayfalık eleştirisinde yer alan eksikliklerine, yanlışlarına ve yazarı hedef alan eleştirilerine söz konusu yazıdaki sırasına göre cevap vermek istiyorum.

* Prof. Dr., Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Diyarbakır/Türkiye, sozcelik@dicle.edu.tr, orcid.org/0000-0002-7383-1804

1. Öncelikle yazarın Dede Korkut üzerine yapılmış önemli yayınlarından söz ederken atladığı bir konuya değinmek istiyorum. Yazar, 414. Sayfada Dede Korkut üzerine son yirmi yılda yazılmış diye belirttiği önemli çalışmalardan söz ederken birçok kitaba değinmiş ve S. Özçelik'in de şu kitabı yayımladığını söylemiştir:

Özçelik, Sadettin (2005), *Dede Korkut Araştırmalar, Notlar / Dizin / Metin*, Gazi Kitabevi, Ankara.

Ancak yazar, Dede Korkut üzerinde henüz yayımlanmamış Fakat yayımlanacak olan kitapları dahi sayarken S. Özçelik'in yukarıda adı geçen ve yazarın da Dede Korkut üzerine yazılmış önemli yayımlar içerisinde adını anmış olduğu kitabının devamı olup bir sonraki yıl yayımlanmış olan şu kitabını atlamış olması anlamlıdır:

Özçelik, Sadettin (2006), *Dede Korkut Üzerine Yeni Notlar*, Gazi Kitabevi, Ankara.

Şimdi de yazarın S. Özçelik'in yukarıda künyesi verilmiş ve 2016 yılında yayımlanmış olan kitabı ile ilgili olarak söyledikleri üzerinde durmak istiyorum.

2. Özçelik, kitabının *Giriş* bölümünde Dede Korkut metnindeki sözlü dil özelliklerinin örneklerini on bir başlık altında değerlendirmiş ve bunlarla ilgili olarak örnekler sunmuştur (Özçelik, 2016 / I: 71-95). Söz konusu başlıklardan biri de *4.7 Özneyi Atlama Örnekleri* şeklindedir. Özçelik bu başlık altında Dede Korkut metninden altı örnek vermiştir. Özçelik'in vermiş olduğu örneklerden üçüncüsü şöyledir:

Meger Tırabuzan Tekürinün bir azim görklü, mahbub kızı varıdı, sağına solına iki koşa yay çekeridi, atduğı oh yere düşmezidi. Ol kızın üç canvar kalınlığı kaftanlığı varıdı. [Tekür] 'Her kim ol üç canvarı bassa, yense, öldürse kızımı aña verürem deyü va'de eylemişidi (Drs. 88a-11-88b.1) (Özçelik, 2016 / I: 85)

Yazarın yukarıdaki metinde yapılan [Tekür] tamiri / eklemesini görüp devamındaki açıklamaları okumadan "Özçelik metindeki öznenin eksiltilmesi durumunu da 'özneyi atlama' şeklinde ifade etmektedir. Eksilti sözlü dilin olduğu kadar edebî dilin de özelliklerindedir. Dede Korkut'u bir edebiyat metni saymamak mümkün değildir." (Aydın, 2017: 415) şeklindeki yorumlara girişmiştir.

Acaba yazar bu sözlerle Özçelik'in edebî metinde eksilti olmadığını düşündüğünü veya Dede Korkut'un edebî bir metin olmadığını düşündüğünü mü anlatmaya çalışıyor. Özçelik, sadece bu tür eksilteli cümlelerin sözlü dilde ve

dolayısıyla sözlü gelenekten gelen eserlerde, yazılı dile göre daha sıklıkla kullanıldığını ve bu örneklerin Dede Korkut'un sözlü dilden gelen bir metin olduğunu gösterdiğini anlatmaya çalışmıştır. Yukarıdaki metinde gösterilen [Tekür] tamiri / eklemesini görür görmez ve devamında yapılan yorumları okumadan kaleme sarılan Aydın'ın bu konuda kendisini sorgulaması gerektiğini düşünüyorum. Yazar, bir sonraki paragrafta ise şunları söylemiştir:

Özçelik (...) bu eklemeyi Özçelik'le Tezcan'ın yaptığını vurgulamış, Gökyay'ın "babası" kelimesini eklediğini, Ergin'in herhangi bir ekleme yapmadığını vurgulamıştır. Burada ne Ergin ne de Gökyay eksik ve yanlış bir iş yapmıştır. Elbette Özçelik'le Tezcan'ın eklemeleri de yanlış değildir, ama *Dede Korkut'u* edebiyat metni sayarsak bu ekleme fazla ve gereksizdir. Edebiyat metinlerinde okurun doldurması gereken birtakım anlam boşlukları bulunmalı ve bu boşluklar okurlarca doldurulmalıdır. Okurun doldurması gereken boşluğu doldurmak okura haksızlıktır. (Aydın, 2017: 416-417)

Yukarıda da belirtildiği gibi, Özçelik'in yorumu, M. Aydın'ın kanaatiyle bire bir örtüşüyor. Çünkü Özçelik, bu alıntıdan hemen sonraki paragrafta metne söz konusu *Tekür* eklemesini yapan araştırmacıları eleştirirken daha önceki kitabında bu tamiri yapan araştırmacılardan birinin kendisi (Özçelik, 2005: 88b.11) olduğunu söyleyerek zaten kendini de eleştirmiş oluyor. Ancak M. Aydın, bu yorumu okumadan kaleme sarılıp edebî eserlerde bu tür durumların olabildiğini, böyle bir eklemenin okuyucuya haksızlık olduğunu yazıyor. Aydın'ın bu yaptığının okuyucuyu yanıltmak anlamına geldiğini ve yazara haksızlık ettiğini görmesi gerekirdi. Takdiri okuyucuya bırakarak Özçelik'in söz konusu metinle ilgili yorumunu sunuyorum:

Yukarıdaki metnin son cümlesinde gösterilen eklemeyi Tezcan ve Özçelik yapmıştır. Gökyay, özne olarak *Tekür* yerine "babası" (OŞG: 84.6) kelimesini eklemiştir; Ergin ise cümlede herhangi bir ekleme yapmamıştır. Söz konusu son cümlede başında da öznenin söylenmemesi sözlü dilde ozanın bir tasarrufudur. Öznenin *Tekür* olduğu anlaşıldığından bir ekleme yapılmamalıdır. (Özçelik, 2016 / I: 85)

M. Aydın'ın bu sözlerden sonra yazdıklarının ne derece gerekli olduğu konusuna okuyucu karar versin diye düşünüyorum. Yazar, yorumunu güçlendirmek için sözüm ona Yahya Kemal'in İtri şiirinden yukarıdakine benzer bir eksiltili özne örneği vermek istemiş ve aşağıdaki dizeleri sunmuştur. Eksiltili öznenin cümledeki durumunu, iki metnin ne derecede benzer olduğunu veya aşağıdaki metnin bir cümle olup olmadığını okuyucunun takdirine bırakıyorum:

“Nice bayramların sabah erken
Göğü top sesleriyle gürlerken”

3. M. Aydın, 417. sayfada şunları yazmıştır:

Drs.6a.6 (ME 8.6)’da *depdenince*, *depdügince*, *depretince* → *depitince* şeklinde yorumlanıp okunan bir kelime vardır. Bunu Özçelik c/ç farkı dışında, Muharrem Ergin gibi *depitinçe* okumuş ve *depit-* fiiliyle ilişkilendirerek “ayakla dürtmek” biçiminde anlamlandırmıştır. Bu yorumda sorun yoktur. Ancak bu yorumun dayanağı olarak gösterilen *Tarama Sözlüğü*’ndeki *depit-* fiilinin anlamlandırılmasında bir sorun vardır. *Depit-* fiiliyle ilgili *Tarama Sözlüğü*’nde yalnızca bir örnek yer almaktadır. Bu örnek de Yunus Emre’nin *Risaletü’n-Nushiyye*’sindedir (Aydın, 2017: 417).

Şimdi yukarıdaki satırları okuyan okuyucu, haklı olarak S. Özçelik’in *Tarama Sözlüğü*’nde geçen ve söz konusu edilen tanığı kendi okuyuşuna kanıt gösterdiğini düşünmez mi? Oysaki Özçelik’in yazdığı notta buna dair bir ima bile yoktur (bk. 2016/I: 195-196). Yazarın yukarıdaki cümleleri deyim yerindeyse tam bir hayal ürünü olup okuyucuyu yanıltma örneğidir. Ancak şunu da belirtmek gerekiyor ki insan bu satırları okurken yazar, herhâlde sözü yazmış olduğu ve konuyla hiç ilgisi olmayan makalesine getirmek için böyle bir yolu denemiş olmalı, diye düşünmekten kendini alamıyor. Çünkü M. Aydın, yukarıdaki sözlerinin hemen devamında şunları söylüyor:

Bu veriyi Ondokuz Mayıs Üniversitesi *Eğitim Fakültesi Dergisine* yazdığım bir yazıda tartışmıştım: Aydın, M. “*Risaletü’n-Nushiyye*’de Geçen *debit-* Fiili Üzerine Bir Not”, *OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 4, (Aralık - 1989), s. 60-62. Uzatmayayım. Bu yazıda *depit-* fiilinin *Risaletü’n-Nushiyye*’deki “kurutmak” şeklinde anlamlandırılması gerektiğini savunmuş ve bununla ilgili gerekçeler sunmuşum. Gerekçelerimden en önemlisi Anadolu ağızlarında da bu fiilin “kurutmak” anlamıyla kullanılmasıydı. Buradan yola çıkarak Muharrem Ergin ve Sadettin Özçelik’in okuyuş ve yorumlarının doğru olamayacağı sonucunu çıkarmak mümkündür. Ayrıca Semih Tezcan’ın da ‘Ergin’in *depitince* okuyuşu mümkün olmakla birlikte *depit-* eylemine kaynaklarda rastlanmıyor. (*Dede Korkut Oğuznameleri Üzerine Notlar*, YKY, İstanbul 2001 s. 59)’ biçiminde ifadesinin düzeltilmeye ihtiyacı olduğu açıktır. Zira *depit-* eylemine kaynaklarda rastlanıyor (Aydın, 2017: 417).

Yukarıda da belirtildiği gibi söz konusu edilen notta ‘kurutmak’ anlamındaki *debit-* fiilinden asla söz edilmemiş ve tanık gösterilmemiştir. Zaten söz konusu

cümlede geçen *debit-* fiilinin ‘kurutmak’ anlamını kullanılmış olduğunu iddia etmek akla ziyan bir yanlışlık olur. M. Aydın ve merak eden herkes Drs.6a.6 (Özçelik, 2016/I) başlıklı nota bakabilir.

4. Yazar, 418. sayfada şunları söylemiştir:

S. Özçelik’in *Dede Korkut* metninde *agayıl* şeklinde okunabilen kelimeyi Arapça efâ’il vezninde *ağılın* çokluğu olarak yorumlaması kabul edilemez değildir. Ama *Dede Korkut*, asla *Evliya Çelebi Seyahatnâmesi* değildir. Böyle bir örnek *Seyahatnâme*’de bulunsa kolaylıkla Özçelik gibi *ağılın* çokluğu olarak yorumlanabilirdi. *Dede Korkut*’tan başka örnekler bulunabilirse bu yorum kabul edilebilir (Aydın, 2017: 418).

Elbette *Dede Korkut*, *Seyahatnâme* değildir. Hatta hiçbir kitap / eser bir başka eser değildir. Ancak Aydın’ın ve herkesin kabul ettiği gibi *Dede Korkut*, sözlü gelenek ürünü bir metindir ve sözlü kültüre dayanan eserlerde pekâla halk etimolojisine dayanan örnekler bulunabilir. Kaldı ki Özçelik, metinde *agayıl* şeklinde okunabilen kelime için yazdığı notun sonunda bu konuda kesin bir hüküm vermek yerine “...denilebilir.” (2016 / I: 227) diyerek bu konuda kesin konuşmaktan kaçınmıştır. Acaba yazar, Özçelik’in söylediği aynı düşünceleri farklı kelimelerle mi ifade etmek istemiştir.

5. M. Aydın, “*Drs.9a.9 (ME 14.9)’daki hacet dile- fiilinin de herhangi bir açıklamayı gerektirdiğini düşünmüyorum.*” (Aydın, 2017: 418) demiştir. Ancak bu düşüncesini haklı bulmamız için yazarın, şimdiye kadar üzerinde metin dilbilim çalışılmış olan bir metinde söz konusu fiilin tespit edilmiş olan anlamlarından birinin ‘başkasından dua istemek’ olduğunu göstermesi gerekirdi.

6. Yazar daha sonra Özçelik’in “*Örtük de olsa Dede Korkut metniyle ilgili bir temellük sorunu var; ama bu, bilimsel olarak hiç doğru değil, belki duygusal olarak doğru.*” (Aydın, 2017: 419) diyerek birtakım niyet okuma mütalaalarına girişmiştir. Yazar bir sonraki paragrafta da konuyu sürdürerek şöyle demiştir:

Bazılarının belli bir metin yine bazılarının da başka bir metinle ilgili tekel oluşturma çabaları herhalde ilk defa benim farkına vardığım ve konuştuğum bir sorun değil. Yazık ki böyle bir sorun var. Hiçbir sorun biz onun üstünü örtersek çözülmüş olmuyor. Bütün sorunlarla açık yüreklilikle yüzleşirsek baş edebiliriz. Metinlerle ve alanlarla temellük ilişkisinin yaşandığı böyle bir iklimin sağlıklı olmadığını düşünüyorum. Bu iklimten tez elden kurtulmak gerek. Kimse herhangi bir metin üzerinde düşünmekten ve yazmaktan men edilemez. (Aydın, 2017: 419)

Acaba S. Özçelik, M. Aydın'ın veya bir başka araştırmacının Dede Korkut ile ilgili araştırmalarını sahiplenmiş ya da birilerinin bu konuda çalışma yapmasına engel olmak için elinden kalemini mi almıştır? Ya da Özçelik, tekel oluşturma yolunda hangi tekeli faaliyetlerde bulunmuştur? Yazarın bu niyet okumaları söz konusu ettiği metnin veya eleştirinin neresi ile ilgilidir? Yoksa uzun yıllar Dede Korkut gibi çözümü zor sorunları bulunan bir eser üzerinde çalışıp yazmak Aydın'a göre bir temellük müdür? Acaba M. Aydın bu kadar çok emeği Özçelik'in kalemine ve şahsına yakıştıramayıp istenmeyen üstü örtük bazı duygular mı yaşamıştır? Bunları da okuyucu değerlendirsın, derim.

Benim için Dede Korkut araştırmacılarının eserleri son derece değerlidir. Bunun kanıtı Dede Korkut üzerine yazdıklarımla ilgili gördüğüm en küçük makaleyi bile dikkate aldığım, atlamamaya özen gösterip, sabırla çalışıp kılı kırk yararca-sına değer verdiğimi 931 sayfalık *Giriş, Notlar* cildini okuyan herkes görmüştür, okuyacak olanlar da görebilir. Acaba yazar, eleştirdiği kitapla ilgili bunca öznel yorumlarının altında, örtük de olsa söylemek istemediği olumsuz bir duygusal sorun mu yaşadığı, diye sorsam ne cevap verir, bilemiyorum.

7. Yazar, sözlerinin devamında “*Bu bağlamda yazdıklarım bütünüyle Sadettin Özçelik'e ve çalışmasına yöneltmiş eleştiriler olarak anlaşılacak yerine saha ile ilgili genel sorunların vurgulanması olarak yorumlanmalıdır.*” (Aydın, 2017: 419) demiştir. O hâlde keşke yazar, Türkiye'de çalışılmış metinler ve metin dil-bilim sahası ile ilgili eleştiri geleneği üzerine ayrıntılı ve müstakil bir yazı / eser yazsaydı. Biz de oturup, şapkamızı önümüze koyup, herkes için yazılmış olandan hissemize düşeni alıp istifade etseydik.

8. M. Aydın, Dizin'de *üç otuz on* deyimi için ‘yüz’ anlamını verdikten sonra yapılmış olan $(3 \times 30 + 10 = 100)$ ¹ şeklindeki açıklamayı gereksiz bulduğunu söylemiş² ve bu yöntemi “*okuyucunun elinden hayal gücünü almaya yeltenmek*” olarak yorumlamıştır (Aydın, 2017: 419). Oysaki bu bir sözlük açıklamasıdır. Acaba bu sözlüğe hep meslekte kariyer yapmış yaşlı başlı akademisyenler mi başvuracaktır. Acaba mesleğe yeni girenlerin, tarihçi gençlerin, lisansüstü eğitim yapan öğrencilerin, değişik kesimlerden sosyal bilimcilerin, yabancı uyruklu kimselerin sözlük karşısındaki durumu ne olacaktır diye sorulsa M. Aydın'ın cevabı ne olurdu.

-
- 1 Yazar, ne yazık ki sözlükteki açıklamayı da yanlış olarak $(3 \times 3 + 10 = 100)$ şeklinde yazmış ve bu işlemin toplamının 19 olduğunu görememiştir. Acaba yazar yazdığı bu yazıyı neden okuma ihtiyacı duymadı?
 - 2 Yazar bu konunun 620. sayfada işlendiğini belirtmiştir. Oysa bu konu, Özçelik, 2016/II: 856'da geçer.

9. Yazar, hemen sonraki paragrafta “*Muharrem Ergin’in Uşun okuduğu adı Oşun veya Öşün okuyarak çok önemli bir fark yaratmış olmayız. Bunu başka adlar çerçevesinde de söylemek mümkün. Beyrek / Beryek, Burla / Borla, Dumrul, Domrul, Uruz / Oruz vb.*” (Aydın, 2017: 420) demiştir. Yazarın burada da laf kalabalığıyla ve başkalarının farklı okuyuşlarını da katarak yazması okuyucuyu yanıltacak özelliindedir. Çünkü yukarıda sözü edilen farklı okuma şekillerinin ikisi Özçelik’e aittir. Yazarın veya bir başkasının böyle bir yolla farklı izlenimler uyandırmaya kesinlikle hakkı yoktur. Ayrıca bir metni nasıl okuyacağına her araştırmacı kendisi karar verebilir ve okuma tercihinin gerekçelerini yazabilir. Nitekim Özçelik, yazarın saydıkları arasında sadece *Öşün* ve *Oruz*’u diğer araştırmacılar-dan farklı olarak okumuştur. Ayrıca Özçelik, bu okuma şekillerini neden tercih ettiğini -yazarın yine okumamış olduğu anlaşılan- şu iki notunda yazmıştır:

* Uruz → Oruz (Özçelik, 2016 / I: 312, Drs.19b.13)

* Uşun → Öşün (Özçelik, 2016 / I: 709-711, Drs.111a.10)

10. Yazar, “*Dizinde şehir kelimesi Farsça olarak gösterilmiştir (s. 541)³ benim baktığım sözlükler bu kelimenin Arapça olduğunu söylüyor. Bunun dikkatten kaçtığımı sanıyorum.*” (Aydın, 2017: 420) demiştir. Kanaatimce burada S. Özçelik’in değil, M. Aydın’ın dikkatinden kaçan bir durum söz konusudur. Özçelik’in baktığı sözlükler, bu kelimenin Farsça *şehr* ‘yerleşim birimi’ olduğunu söylüyor. Ancak yine Özçelik’in baktığı sözlükler, bir de Arapça *şehr* kelimesi bulunduğunu ve bunun ‘ay’, yani ‘yılın on ikide biri olan zaman dilimi’ anlamına geldiğini söylüyor. Sanırım yazar bu satırları okuduğunda bir daha sözlüklere bakma ihtiyacı duyacaktır. Ancak yazara ayrıca *şhremini* -ki aynı zamanda yazarın uzun yıllar öğrencilik yaptığı İstanbul’da, bir semt adıdır- ve *beled(eye)* kelimelerinin anlamlarını, yapılarını ve hangi dilden geldiğini ve bu kelimelerin Türkçedeki kavram alanını araştırmasını tavsiye ederim.

11. Yazarın yedi sayfalık tanıtım yazısında sıklıkla yazım yanlışları, tekrarlar, cümle düşüklükleri, yetersiz veya yanlış kaynak gösterme örnekleri bulunduğunu da belirtmek gerekir. Bütün bu yanlışlar, yazarın yazdığını kontrol etme ihtiyacı duymadığını gösteriyor.

Yazar, Özçelik’in söz konusu eserinin iyi ve önemli çalışmalar arasındaki yerini aldığını, ancak iyinin iyisini aramanın bir görev olduğunu, Türklük araştırmalarında metne dönük eleştiri geleneğinin kurumsallaşması gerektiğini, eleştiricinin metnin anlaşılmasına katkı yapması gerektiğini ancak alanımızda sağlıklı

3 Yazar, bu konunun 541. sayfada işlendiğini belirtmiştir. Oysa bu konu Özçelik, 2016/II: 941’de geçer.

bir eleştiri geleneğinin olmadığını yazmıştır. Yedi sayfalık eleştiri yazısına bu kadar şey yazılabildiğine bakarak yazarın söyledikleri konusunda önemle ve dikkatle düşünmek gerekir.

12. Yazarın Özçelik'in yazmış olduğu notlar için, bu kısa yazısında sıklıkla "...çok çaba sarf ettiğini görmek gerekir.", "...açıklamayı desteklemek için fazla çaba harcamıştır.", "...bir metinle ilgili tekel oluşturma çabaları..." gibi ifadeler kullanarak gereksiz yere ve çok çabaladığını da görmek gerekir. Acaba yazarın bu cümleleri yazarken objektif ve insaf duyguları içerisinde olduğunu düşünmek mümkün olabilir mi? Acaba M. Aydın'ın kimin ne uzunlukta veya kısalıkta yazacağına dair icat ettiği özel bir uzunluk ölçü birimi mi var? Bence asıl bu doğru değil ve tez elden bu uygunsuz tavır / tutum ikliminden kurtulmak gerek.

Şu hususu da belirtmeden geçmemeliyim: Gereğinden çok çok daha uzun notları ve gereğinden çok çok daha kısa notları hem bu satırların yazarı hem de M. Aydın gibi bütün camia bilir, okumuştur. Hatta bu camia metin üzerinde yığınla tamirler, farklı okumalar, kendince tasarruflar, değiştirmeler yaparak hiçbir gerekçe göstermeyip, hiçbir kaynak da göstermeyip adeta 'bu değişikliklerin her hakkı bende mahfuzdur' diyerek yazılmış araştırmaları da bilir, okumuştur.

13. Unutmadan bir konuya değinmek isterim. Uzun yıllardır tarihî metinler üzerinde çalışmaktayım. Bu nedenle yayımlanan metin çalışmalarını dikkatle takip eder, okuduğum metin çalışmalarının kenarına kıyısına küçük notlar yazırım. Metinden dizine veya dizinden metne, okuma metninden varsa orijinal metne giderek kontroller yapar, gördüğüm yanlışlıklar veya eksiklikler ile ilgili olarak sayfa kenarlarına notlar alırım. Yazarın söz konusu yazısını ve yukarıdaki eleştiri konusundaki görüşlerini, yorumlarını okuduğumda kendisinin *Yaşlılığa Övgü Der-Medh-i Pirî'* adlı küçük bir metin üzerinde yayımlamış olduğu çalışması bulunduğunu hatırladım. Kitap hemen arkamdaki rafta duruyordu. Söz konusu kitabı elime alıp incelediğimde kenarına kıyısına kurşun kalemle epey notlar almış olduğumu gördüm ve kendimce bir karar verdim. İyinin iyisini aramak, araştırmacı için bir görevdir, diye düşündüm. Nitekim yazar da -yukarıda belirtildiği gibi- Türklük bilgisi araştırmalarında metne dönük eleştiri geleneğinin kurumsallaşması, eleştiricinin metnin anlaşılmasına katkı sunması, sağlıklı eleştiri örnekleri yazılması gerektiğini belirtiyordu. Bu düşüncelerden hareketle yazarın kitabı üzerinde almış olduğum söz konusu notları, bir tanıtım ve eleştiri yazısı olarak hazırlayacağımı belirtmek isterim.

14. Yazarın notların tasnifi konusunda söylediklerine katılmıyorum. Çünkü kitabı hazırlarken notların özelliğine göre bir tasnif yapmayı elbette düşündüm

fakat kitabın kullanılmasını güçleştirecek böyle bir düzenleme yapmak yerine sayfa ve satır numarasına göre ve alfabetik olarak iki notlar dizini hazırladım. M. Aydın müsaade ederse bu da kitap yazarının tercihi olarak kalsın.

15. Unutmadan belirtmek isterim; yanlışta ısrar edecek değilim. Yazar belirttiği:

* Drs.3a.3 için belirttiği *evvel* → *ol* (Aydın, 2017: 416) düzeltmesi,

* Drs.4a.4'te verdiğim *-Agan* örneklerinin notu zayıflatmış olduğu (Aydın, 2017: 416),

* Drs.9b.12'te *kal*⁻⁵ fiilinin tanıksız olması (Aydın, 2017: 418) konusunda haklıdır.

Bazı notların makale özelliği taşıdığı da doğrudur. Bu konularla ilgili düzeltmeleri kitabın ikinci baskısında dikkate alacağım. Ancak -yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı gibi- yazarın deyim yerindeyse attığı taş ürküttüğü kurbağaya değmemiştir.

Kendilerini çok yakından tanıdığım meslektaşlarımdan ve sadece yazdıkları yoluyla tanıdığım genç ve orta yaşlı meslektaşlarımdan aldığım veya edindiğim izlenimlerin hiç de M. Aydın'ın bahsettiği tarzda olmadığını belirtmeden geçmiş olmayalım. Özellikle Dede Korkut üzerine yazdıklarımla ilgili olarak onların kanaatlerini, izlenimlerini bildirmelerinin büyük katkısı olduğunu düşünüyorum; bu vesileyle meslektaşlarıma saygılarımı sunar, teşekkür ederim.

16. Ek:

3 Ağustos 2017 akşamı yukarıdaki yazıyı bitirdim. 4 Ağustos 2017 günü sabah saat dokuz civarında okula gittiğimde bilgisayarımı açtım ve çalışmaya başladım. Bir süre sonra gelen *mail*lere baktım, daha on altı dakika önce saat 9.30'da M. Aydın'dan bir mesaj gelmiş olduğunu görüp açtım. M. Aydın, bana himmette bulunduğunu ima eden mesajında şöyle diyordu:

Aziz Dostum,

Çok büyük bir emek ürünü olan ve yayımlanmasını takdirle karşıladığım, okuduğum çalışmanızla ilgili değerlendirmem yayımlandı. Size yazımın ilk halini, yazımla ilgili değerlendirmeyi ekte gönderiyorum. Türkoloji alanında seviyeli, metin düzeyinde kalan tartışmalara ihtiyaç var. Eserinizin tartışılması onu gündemde tutacaktır. Benim yapmaya çalıştığım asla bağcıyı dövmek değildir. Size ve emeğinize sonsuz saygı duyuyorum. Selam ile. Mehmet Aydın, Kırgızistan- Türkiye Manas Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bişkek/ Kırgızistan

Bu açıklamayı okuduktan sonra M. Aydın'ın ekte gönderdiğini belirttiği yazısının ilk hâli ve yazının ilk hâliyle ilgili olarak hakem değerlendirmelerini de içeren aynı metni, bilgisayarıma indirdim. Metni okuduğumda yukarıda yapmış olduğum değerlendirmelerde ne derece haklı olduğumu gördüm. Hakemin dikkat çekmiş olduğu ve yazının şekil yönünden düzeltilmesini istediği epey konu olduğunu gördüm. Bunların bir kısmının yukarıda değinildiği gibi yazarın yayımlanmış olduğu yazının son şeklinde sürmüş olmasının çok manidar olduğunu söylemeliyim. Ancak bundan daha da önemlisi ve vahim olanı M. Aydın'ın yazısının ilk hâlinde yukarıda değerlendirmiş olduğum son hâlinde daha ağır ve esere değil yazara yönelik küçük düşürücü ifadelerin bulunduğu anlaşılıyor. Bunları ve yukarıda dikkat çekilen noktaları isabetle gören hakem, M. Aydın'ın yazara yönelik yazmış olduğu cümlelere veya paragraflara dikkat çekiyordu. Hakem üç yerde, eleştiri yazısının sahibi M. Aydın'a, yazdıklarını gözden geçirmesi konusunda tavsiyelerde bulunuyordu. Ancak ne yazık ki M. Aydın'ın hakemin yaptığı bu yerinde uyarılara rağmen sübjektif görüşlerinin çoğundan vazgeçmeyip yazısını yayımladığı anlaşılıyor. Söz konusu ettiğim hakemin tavsiyelerini aşağıda olduğu gibi sunuyor yine takdiri okuyuculara bırakıyorum:

* Kanaatimce yukarıdaki paragraflarda kırmızıya boyanan cümleler üslup açısından gözden geçirilmelidir.

* Bu satırların sonundaki ithamın çok ağır ve sübjektif olduğunu düşünüyorum. Değerlendirilen eserin çok büyük ve yılların emeği olduğunu söyleyen yazarın bu sözlerini gözden geçirmesi yerinde olacaktır. Çünkü yazar bu düşüncelerini somut verilere dayandırmayıp sübjektif değerlendirmeler yapmıştır. Böylesi sübjektif değerlendirmeler meslektaşlar arasında gereksiz ve tatsız tartışmalara sebep olabilmektedir. Ayrıca bunun diğer meslektaşlara iyi bir örnek olmayacağı da açıktır. Bu nedenle yazar görüşlerini gözden geçirmeli ve bu görüşlerini ya yeniden düzenlemeli ya da mümkünse değerlendirmeden çıkarmalıdır. Yazarın kendisi yazısının sonunda "Eleştiri alkış da kargış da değildir. Anlamli eleştiri metin eleştirisidir" demiştir, o hâlde yukarıdaki cümleleri gözden geçirmesi yerinde olur.

* Son dört paragrafta kırmızıya boyanmış cümlelerin de gözden geçirilmesi yararlı olur. Yazarın sonuç olarak incelediği eseri eleştirmesi hakkıdır. Ancak eleştiride bir eserin kendisinden önceki çalışmalara katkılarının ağırlığı ile taşıdığı sorunların ağırlığı veya oranlamasını belirlemek de son derece önemlidir. Yani eserin artıları ile eksilerini oranladığımızda araştırmacıya haksızlık yapmamak noktasını veya insaf noktasını belirlemek de eleştiri yapan bir meslektaş için bir görevdir. Çünkü bizim geleneğimizde "Yiğidi öldür, hakkını ver." anlayışı vardır. Yani bu eserin D. Korkut çalışmalarına gelinen noktada katkısının ne olduğuna da vurgu yapılması yerinde olacaktır.